खड्गी समुदाय

परिचय

खड्गी समुदाय नेपालको नेवाः सभ्यताको एक महत्त्वपूर्ण अङ्ग हो, जुन मुख्यतया काठमाडौँ उपत्यकामा केन्द्रित छ। यस समुदायका मानिसहरूले खड्गी, शाही, सिंह (Simha/Singh), प्रकाश आदि थर प्रयोग गर्ने गरेका छन्।

व्युत्पत्ति

'खड्गी' को अर्थ खड्गधारी वा तरवार चलाउने योद्धा भन्ने हुन्छ। उनीहरू आफ्नो राज्य 'तिरहूत' मा मुस्लिम आक्रमणकारीहरूले आक्रमण गरेपछि शरण माग्न काठमाडौँ उपत्यका आएका राजा हरिसिंहदेवका योद्धाहरूका रूपमा काठमाडौँ प्रवेश गरेका थिए। राजा हरिसिंहदेव तत्कालीन नेपाल राज्यका राजा रुद्र मल्लका साढुभाइ थिए।

उत्पत्ति

उनीहरू महिषपाल वंशका वंशज पनि हुन्। 'गोपालराज वंशावली' अनुसार नेपालमा शासन गर्ने दोस्रो राजवंश महिषपाल वंश हो। महिषपाल वंशले गोपाल वंशपछि र किराँत वंशअघि नेपालमा शासन गरेको थियो। संस्कृत भाषामा 'महिषपाल' को अर्थ भैँसी पाल्नेहरू भन्ने हुन्छ। महिषपालहरूले दक्षिण भारतबाट नेपालमा भैँसी पाल्ने परम्परा ल्याएका थिए, जहाँको तातो र ओसिलो जलवायु भैँसी पालनाका लागि उपयुक्त मानिन्छ।

पछि मल्लकालमा राजा हरिसिंहदेवसँगै उनका योद्धाहरूका रूपमा खड्गी समुदाय नेपाल प्रवेश गर्यो। हरिसिंहदेवले आफ्ना कुलदेवता "तलेजू भवानी" लाई आफूसँगै ल्याएका थिए, जसलाई उनीहरूले तत्कालीन नेपाल राज्यको राजधानी भक्तपुरस्थित तलेजू भवानी मन्दिरमा स्थापना

गरे। कर्नाट राजा हरिसिंहदेवका पूर्वजहरूले तलेजू भवानीलाई कर्नाटकबाट सिम्रौनगढ ल्याएका थिए।

राजा हरिसिंहदेवका छोराले राजा रुद्र मल्लकी एक मात्र उत्तराधिकारी रहेकी छोरीसँग विवाह गरे र नेपालका राजा बने।

मल्ल राजाहरूद्वारा नेपाल राज्यलाई काठमाडौँ, भक्तपुर र ललितपुर गरी तीन फरक राज्यमा विभाजन गरेपछि तीनै राज्यमा तलेजू भवानीका मन्दिरहरू स्थापना गरिए। मल्ल राजा र पछि शाह राजाहरूले पनि उनलाई आफ्ना कुलदेवताका रूपमा पूजा गरे।

खड्गी समुदायले अझै पनि तलेजू भवानीलाई आफ्ना कुलदेवताका रूपमा पूजा गर्दछन्। उनीहरू आफूलाई राजा हरिसिंहदेवको राजपरिवारका वंशज मान्छन् र धेरैजसोले "शाही" थर अपनाएका छन्, जसको अर्थ राजवंशीय हुन्छ। यस समुदायका मानिसहरूले नेपालका महिषपाल र कर्नाट राजाका नामबाट "सिंह" (Simha र Singh) थर पनि अपनाएका छन्। खड्गी समुदायकै तत्कालीन प्रसिद्ध गायक रत्नदास प्रकाशले जस्तै केहीले "प्रकाश" थर पनि अपनाएका छन्।

दिगु पूजा वा कुलदेवताको वार्षिक पूजा संस्कृतिको एक झलक

(दिगु पूजा शोधपत्रबाट extracted)

५.४.१.१३ शाही / खड्गी

काठमाडौँका शाहीहरूको कुलदेवता पूज्ने ठाउँ वा 'खेले' अन्तर्गत हालको नेपाल विद्युत् प्राधिकरणको कार्यालय र रत्नपार्कस्थित यसको अगाडिको पेट्रोल पम्प पर्दछ। यसका साथै धोबीचौर (नेवारीमा यम्पि ख्यः), भुरुङ्खेल, र पचलीस्थित भैरव मन्दिर नजिकका स्थानहरू यस

जातका मानिसहरूले आफ्नो दिगु पूजा मनाउने अन्य ठाउँहरू हुन्। १२४ धेरैजसो परिवारहरूमा संयुक्त पूजाको परम्परा कथा जस्तै भइसकेको छ, किनकि यी मानिसहरूले व्यक्तिगत रूपमा दिगु पूजा मनाउन थालेको ५० वर्षभन्दा बढी भइसकेको छ। जब एउटै वंशका सबै परिवार मिलेर मनाइन्थ्यो, चन्द्र पात्रोका आधारमा निश्चित दिन तय गरिन्थ्यो भने केही समूहले दिगु पूजाको मौसमको कुनै पनि बिहीबार मनाउने छनोट गर्थे। १२५ तर अहिले धेरैजसो परिवारमा दिगु पूजाको मौसमको अन्तिम दिन अर्थात् 'सिथि नखः' का दिन निजी रूपमा दिगु पूजा मनाउने गरिन्छ।

'खेले' मा उनीहरूको कुलदेवताको प्रतिनिधित्व गर्ने ढुङ्गाहरूको लहर हुन्छ। केही अवस्थामा पहिलो ढुङ्गामा गणेशको मूर्ति कुँदिएको भए पनि अन्य ढुङ्गाहरू आकृतिविहीन हुन्छन्। १२६ काठमाडौँका अधिकांश खड्गीहरूले तलेजू भवानीलाई कुलदेवताका रूपमा पूज्छन् भने असनका खड्गीहरूले 'म्हेपि अजिमा' र मरुढोका वा छासःका खड्गीहरूले 'कङ्गा अजिमा' लाई कुलदेवता मान्छन्।

मिलेर मनाउँदा पनि खड्गीहरूको दिगु पूजा समारोह एक दिनको मात्र हुन्छ। यहाँ 'छोयला भू' को व्यवस्था हुँदैन। खेलेको दिन नै उत्सवको एक मात्र दिन हो। केही खास खाद्यसामग्री उपभोगमा प्रतिबन्धका लागि कुनै कडा नियम छैन तर भोजमा कुखुराको मासु खान पाइँदैन। बिहान सबै सदस्यहरू पूजा पालो परेको (आयोजक) को घरमा जम्मा हुन्छन् र त्यहाँबाट देवताको धातुको मूर्ति र यसका गरगहना वा सामानहरू (जस्तैः किकिम्पा, मुकुट आदि) वंशका पुरुष सदस्यहरूद्वारा रथमा राखेर लगिन्छ। केही अवस्थामा, मुवाली बजाउने जोगीले यो शोभायात्राको नेतृत्व गर्छन्।

खेलेमा रहेका ढुङ्गाका देवताहरूलाई सफा गरिन्छ र घरबाट ल्याइएको मूर्तिलाई यी ढुङ्गाका देवताहरूकै अगाडि राखिन्छ। जीवन्तता दिनका लागि देवताहरूमा दृष्टि र चित्ला टाँसिन्छ। अन्य अवसरहरूमा 'नायः गुभाजु' भनिने पुजारीलाई बोलाइने भए तापनि दिगु पूजाका क्रममा सबै

पूजाविधि 'ठाकुली' (घर/गुठीको मूली) स्वयंले सम्पन्न गर्छन्। पूजाविधि वज्रयान परम्परामा आधारित हुन्छन्।

यस दिन नवविवाहिता बुहारीलाई कुलमा भित्र्याउने/चिनाउने विधि गरिन्छ। भर्खरैको विगतसम्म ज्यापूभन्दा माथिल्लो जातका बुहारी मात्र स्वीकार गरिन्थ्यो। कुलमा जन्मिएका नयाँ शिशुहरूका लागि यस्तो विधि अनिवार्य छैन किनभने उनीहरू जन्मदै सदस्य भइसकेका हुन्छन्। तर केही अवस्थामा नवजात छोरा वा छोरीको नाममा कुलदेवतालाई 'किसली' चढाइन्छ। १२७

छोरीहरूको विवाहपछि उनीहरूलाई पूजामा सहभागी हुन दिइँदैन। सामान्यतया गणेशलाई बोकाको बलि चढाइन्छ, तर अहिले त्यसको विकल्पका रूपमा हाँसको अण्डा लिने गरिन्छ। बोकाको बलि दिइएको खण्डमा साँझ 'सि का भू' (सी खाने भोज) गरिन्छ। केही समूहमा भोजको एक भाग कागलाई चढाउने र कागले त्यो नखाएसम्म पर्खिने नियम छ। सुरुमा 'खये' (सगुन) लिइन्छ, त्यसपछि 'समय्' र मुख्य भोज वा 'भय्' खाद्यान्न ग्रहण गरिन्छ।

हरेक वर्ष एउटा परिवारले पूजाको आयोजना गर्ने पालो पाउँछ। धेरैजसो समूहहरूसँग यस गुठीसँग सम्बन्धित कुनै सम्पत्ति हुँदैन, त्यसैले दिगु पूजा सकिएपछि उनीहरू खर्चको हिसाब गर्छन् र सबै परिवारले आयोजक परिवारलाई रकम भुक्तानी गर्छन्। दिगु पूजाका क्रममा दिवङ्गत पितृको नाममा श्राद्ध गर्ने परम्परा खड्गीहरूमा पाइँदैन, तर अन्य केही यस्ता गुठीहरू छन् जसमा त्यो गुठीसँग सम्बन्धित निश्चित परिवारहरूद्वारा संयुक्त श्राद्ध गरिन्छ।

नेवाः सभ्यतामा राँगा/भैँसीको मांसपरीकार खाने परम्पराको किंवदन्ती

(ठाकुरलाल मानन्धरको नेपाली-अंग्रेजी शब्दकोशको सुरुवाती खण्डबाट extracted)

काठमाडौं उपत्यकाका नेवारहरू: एक जातीय-ऐतिहासिक सारंश (आने भर्गाती द्वारा):

इन्डो-नेपाली जातहरूको तुलनामा नेवार समाजका दुई अन्य पक्षहरूले ध्यानाकर्षण गर्छन्: नेवारहरू राँगाको मांसपरीकार खान्छन् र रक्सी पिउँछन्। प्रायः नेपाल सरकारको जनगणनामा उनीहरूलाई 'मतवाली' अर्थात् मदिरापान गर्ने जातिका रूपमा वर्गीकृत गरिएको छ, यद्यपि उनीहरू शुद्ध जातका हुन्। उनीहरूको मदिरा उपभोगलाई उनीहरूले तान्त्रिक अनुष्ठानहरू अभ्यास गर्छन् भन्ने तथ्यद्वारा स्पष्ट पार्न सकिन्छ, जसमा 'पञ्च मकार' आवश्यक वस्तु हुन्। मल्ल कालभरि तन्त्रवादले निस्सन्देह धेरै महत्त्वपूर्ण भूमिका खेलेको थियो र हिन्दुका साथै बौद्धहरूको धार्मिक तथा सामाजिक जीवनमा आफ्नो छाप छोडेको थियो। राँगाको मांसपरीकार उपभोगको सम्बन्धमा, नेवारहरूसँग आफ्नै एउटा किंवदन्ती छ जसले यो प्रथालाई औचित्य दिन्छ:

"जब राजा हरिसिंहदेव सन् १३२१ मा नेपाल उक्लिनुपरेको थियो, बाटोमा उनको सेना भोकले मर्नै लागेको थियो; राजाले आफ्नी संरक्षक देवी तलेजूको आह्वान गरे: देवीले उनलाई दर्शन दिइन् र भोलिपल्ट बिहान आफ्नो बाटोमा जे भेटिन्छ त्यही समात्न अनुमति दिइन्। बिहानको मिर्मिरेमा राजाले एउटा राँगो देखे, त्यसलाई समात्न लगाए र देवीलाई अर्पण गरे, जसले त्यसपछि योग्य बधकर्ता (काट्ने व्यक्ति) को चयनका सम्बन्धमा विस्तृत निर्देशनहरू दिइन्। त्यस्ता व्यक्ति भेटिए र उनी नै खड्गीहरूका पूर्वज बने। उनले पशुको बलि दिए र देवीले यसको मासु खान अनुमति दिइन्। नेवार देवकुलमा देवी तलेजू मल्ल शासकहरूको कुलदेवी थिइन्। पछि वर्तमान शाह राजवंशले आफ्नो अधिकारलाई वैधानिकता दिन उनलाई ग्रहण गर्‍यो। राजाहरूले प्रयोग गर्ने राजनीतिक शक्तिको स्रोत तलेजू नै थिइन्—त्यसैले तीनवटै राजधानीमा तलेजूलाई समर्पित मन्दिर निर्माण गर्नु आवश्यक थियो। दशैं पर्वका बेला काठमाडौंको दरबार स्क्वायरको भित्री चोकका साथै पाटन र भक्तपुरमा तलेजूलाई २१ वटा राँगाको बलि चढाइन्छ।"

दक्षिण भारतको नायरा (Nayar) समुदायसँगको सम्बन्ध

(ठाकुरलाल मानन्धरको नेपाली-अंग्रेजी शब्दकोशबाट)

नेवारी-अंग्रेजी शब्दकोश (मानन्धर १९८६) मा भारतको 'नायर' सँगको सम्बन्धले 'नाय्' शब्दको प्रयोग, नाय् समुदायको उत्पत्ति, र ढाक/नगरा बजाउने परम्पराको उत्पत्तिको व्याख्या गर्दछ:

- **नाय् / नाए (nãy / nãe) संज्ञा:** (नायर शब्दको भ्रष्ट रूप) नाय समुदाय (नाए समुदाय दक्षिण भारतको केरलाबाट सैन्य व्यक्तिका रूपमा आएका थिए र उनीहरूले आफ्नै बाजा, आफ्नै अस्तरा र आफ्नै चक्कु ल्याएका थिए। उनीहरूको सङ्गीत सैन्य ब्यान्डको जस्तै थियो र त्यसै कारणले सरकारले जनतामा आधिकारिक घोषणाहरू गर्दा यो ब्यान्ड प्रयोग गर्थ्यो। पछि, सैन्य ब्यान्डलाई ब्रिटिश ब्यान्डको ढाँचामा ढालियो र नाएहरूलाई यस प्रकारको सङ्गीत उत्पादन गर्न तालिम दिइयो। ब्यान्ड मास्टर एक मुस्लिम थिए र सङ्गीत गैर-हिन्दु थियो। सन् १९५६ देखि मात्र अन्य समूहहरूले सैन्य तालिमद्वारा प्रदान गरिएको सङ्गीत तालिममा भाग लिएका छन्।)

    - **-खिं (khii):** सरकारी घोषणा गर्दा बजाइने दुईतर्फी बाजा/ढोल।

    - **-चुपी (cupi):** विशेष गरी नाए समुदायले पशुवध पस्चात मांस-प्रशोधनमा प्रयोग गर्ने चक्कु।

    - **-बाजा (bajaa):** ढोल र झ्याम्टासहित नाए समुदायको सङ्गीत।

- **नाय् जाः / नयाँ (Nãy jah / nayaa) संज्ञा:** (नायक-) नेता; सिकर्मी, डकर्मी आदि निर्माणकर्ताहरूको समूहको नेताका लागि आदरार्थी शब्द।

- **कामी-:** सिकर्मीहरूको समूहको नाइके;
- **द्यामी-:** मजदुरहरूको समूहको नाइके।
- **-किसि:** हात्तीको बथानको नेता। संस्कृत: 'नायक'। *(मानन्धर १९८६: १२८)*

अर्को शब्दकोशमा अलि छोटो व्याख्या भेटिन्छ, जसमा 'नाय्चुपी' शब्द तिखो/काट्ने जिब्रो भएको (कटुभाषी) व्यक्तिलाई वर्णन गर्न प्रयोग गर्न सकिने कुरा पनि उल्लेख छ:

- **नाय् (nãy) संज्ञा:** नेपाल भाषामा राँगा पाल्ने/महिषपाल/खड्गी समुदायको जातीय नाम।
- **नायः (nãyah) संज्ञा:** नेता, कुलको प्रमुख, कालिगडहरूको समूहको प्रमुख (जसको साम्प्रदायिक चाडपर्वहरूमा महत्त्वपूर्ण भूमिका हुन्छ)।
- **नाय्खिं (nãykhim) संज्ञा:** खड्गी समुदायले बजाउने एक प्रकारको दुईमुखे बाजा/ढोल।
- **नाय्चुपी (nãycupi) संज्ञा:** १. विशेष गरी खड्गी समुदायले पशुवध पस्चात मांस-प्रशोधन गर्दा प्रयोग गर्ने कट्टार/चक्कु। २. (प्रतीकात्मक) तिखो वा कटुभाषी व्यक्ति। *(कोल्भर र श्रेष्ठचार्य १९९४: १८५)*

इतिहास

गोपालराज वंशावलीबाट:

"त्यसपछि महिषपाल (भैँसी पाल्ने) राजाहरूले गोपालहरूलाई जितेर (नेपालमा) शासन गरे। राजा श्री वरसिंह: ४९ वर्ष। राजा श्री जयसिंह: ७१ वर्ष २ महिना। राजा श्री भुवनसिंह: ४१ वर्ष। यी तीन महिषपाल राजाहरू थिए। त्यसपछि गोपाल र महिषपालहरूलाई पराजित गरी किराँतहरू राजा बने।"

'नेपालको इतिहास' (B.A.LL.B ह्यान्डआउट) बाट:

कर्कप्याट्रिकको 'क्रोनिकल अफ कर्कप्याट्रिक' अनुसार महिषपालहरू भारतका राजपूत परिवारका गोठालाहरू थिए। उनीहरू आफ्नै सशस्त्र बलका साथ सिम्रौनगढ र जनकपुरको बीचमा बस्थे भन्ने पनि भनिन्छ।

राइटको वंशावली अनुसार गोपाल वंशका अन्तिम राजा यक्ष गुप्त सन्तानहीन भएपछि महिषपालहरू आएर नेपालमा शासन गरे। राइटको वंशावलीमा उनीहरूलाई 'आहिर' र गोपाल राजवंशावलीमा 'महिषपाल' भनिएको छ। गोपाल राजवंशावलीमा "गोपाल राजालाई जितेर महिषपालहरूले शासन गरे" भन्ने उल्लेख पाइन्छ।

महिषपालहरूको उत्पत्ति जस्तै उनीहरूको अस्तित्व थियो कि थिएन र उनीहरू कसरी गद्दीमा बैठे भन्ने कुरा विवादास्पद छ, त्यसैगरी कति जना राजाहरूले नेपालमा कति समय शासन गरे भन्ने पनि अस्पष्ट छ। यद्यपि, अधिकांश इतिहासकारहरूको भनाइ अनुसार ३ जना राजाहरूले १०० वर्षभन्दा बढी नेपालमा शासन गरेका थिए।

राइट वंशावली अनुसार वरसिंह प्रथम महिषपाल राजा थिए, त्यसपछि जयसिंह र उनीपछि भुवनसिंह राजा बने। भुवनसिंहको समयमा किराँतीहरू काठमाडौँ उपत्यकाको पूर्वी भागबाट आएर उपत्यकामा आक्रमण गरे र अन्ततः विजय प्राप्त गरे।

गोपाल वंशावली अनुसार गोपाल वंशको पतनपछि महिषपाल राजाहरूले १६१ वर्ष शासन गरे।

श्रीमद्भागवतमा पनि महिषपालहरूको उल्लेख छ।

केही इतिहासकारहरू महिषपालहरूले १६१ वर्ष २ महिना नेपालमा शासन गरेको मान्छन्। केहीले १११ वर्ष ७ महिना मान्छन् भने केही इतिहासकारहरूले २०० वर्षसम्म शासन गरेको विश्वास गर्छन्।

ड्यानियल राइटद्वारा लिखित 'हिस्ट्री अफ नेपाल' बाट:

गोठालाहरूले आठ पुस्तासम्म ५२१ वर्ष शासन गरे। यक्ष गुप्तको कुनै सन्तान नभएकाले हिन्दुस्तानको मैदानबाट आएका एक आहिरले देशमा शासन गरे। उनको नाम (१) वर सिंह थियो। उनका छोरा (२) जयमती सिंह उनका उत्तराधिकारी बने; र उनीपछि उनका छोरा (३) भुवन सिंह राजा बने। यी राजालाई पूर्वबाट आएका किराँतीहरूले पराजित गरेका थिए।

विलियम कर्कप्याट्रिकद्वारा लिखित 'अन एकाउन्ट अफ द किङ्डम अफ नेपाल' बाट:

नेपालीहरूको प्राचीन इतिहास, प्रामाणिक अभिलेखभन्दा पछाडिको आफ्नो उत्पत्ति खोज्ने अन्य सबै राष्ट्रहरूको जस्तै पौराणिक कथाहरूले घेरिएको छ; नेपाल उपत्यका कुनै समय एक विशाल पोखरी थियो भन्ने जनश्रुतिलाई पहिले नै ध्यान दिइसकिएको छ; र यो सम्भावित पनि छ। उनीहरूका पुराणहरू, विशेष गरी 'हरिहुन्त-खण्ड' र 'उत्तर-खण्ड' शीर्षकका पुराणहरूमा यो क्षेत्र हिन्दु देवी-देवताहरूको प्रिय थलो रहेको समयको विस्तृत विवरण छ। वास्तविक इतिहासको सुरुवात कुन युगलाई मान्ने भन्ने कुरा समग्र इतिहासको गहन समीक्षापछि मात्र निर्धारण गर्न सकिन्छ।

मेहिप गोपालका वंशज भुल सिंह (राजपूत जातका) ले सिम्रौनगढ र जनकपुरको बीचमा खडा गरेको सेनाको नेतृत्व गर्दै नेपालमा आक्रमण गरी कब्जा जमाएका थिए। उनले ४९ वर्ष शासन

गरे। उनीपछि उनका छोरा जय सिंह राजा भए, जसले २१ वर्ष ७ महिना शासन गरे। उनीपछि भवानी सिंहले ४१ वर्ष शासन गरे। जम्मा १११ वर्ष ७ महिना।

मेहिप गोपालका वंशजहरूको अधीनमा रहेको नेपाल राज्य पश्चिममा त्रिशूलगङ्गा र पूर्वमा दूधकोशी, उत्तरमा नीलकण्ठका पहाडहरू र दक्षिणमा चित्लाङ उपत्यकासम्म फैलिएको थियो। यद्यपि, यो राजवंशलाई भवानी सिंहको पालामा यलुङ किराँतले समाप्त पारिदिए, जसले किराँतीहरूको सेना लिएर नेपालमा आक्रमण गरी विजय प्राप्त गरे। यलुङको शासनकाल ९० वर्ष ३ महिना चलेको दाबी गरिन्छ।

फ्रान्सिस बुकानन ह्यामिलटनद्वारा लिखित 'अन एकाउन्ट अफ द किङ्डम अफ नेपाल' बाट:

प्राचीन कालमा मिथिला भनिने भूभागमा जनकपुरमा राजधानी भएका 'जनक' राजवंशका राजाहरूले लामो समय शासन गरे। धेरै पछि, त्यस क्षेत्रमा अर्को राजवंशको उदय भयो, जसको सरकारको सिट 'गढ सिम्रौन' मा थियो।

बंगाल संवत् ४९६ (सन् १०८९) मा क्षत्रिय जातका नान्यप देवले तिरहूतको सार्वभौमसत्ता प्राप्त गरे र एक राजवंशको स्थापना गरे। नान्यप देवपछि गङ्गादेव, नरसिंह देव, रामसिंह देव, शक्रसिंह देव र हरिसिंह देवले शासन गरे।

कर्नल कर्कप्याट्रिकका अनुसार हरिसिंह गढ सिम्रौनका अन्तिम राजा थिए र उनलाई सन् १३२३ मा पठान राजा सिकन्दर लोदीले नेपाल लखेटेका थिए; तर त्यस समयमा फिरिस्ताको अनुवाद अनुसार गियासुद्दीन तुगलक शाह भारतका मुस्लिम राजा थिए।

मुस्लिम आक्रमणको डरले गढ सिम्रौनका बासिन्दाहरू आफ्नी कुलदेवी 'कङ्काली' को मूर्ति लिएर नेपालतर्फ लागे। बाटोमा उनीहरू भोकले मर्नै लागेका बेला कङ्काली देवीले सपनामा दर्शन दिई

बिहान भोजनको व्यवस्था गरिदिने र त्यसपछि सो भोजन खान अनुमति दिइन्। सोही अनुसार बिहान राँगाहरूको ठूलो बथान देखा पर्यो र मानिसहरूले तिनलाई मारेर खाए। पछि उनीहरू नेपाल उपत्यकामा बसे र उनीहरू नै अहिले 'नेवार' भनिने मानिसहरू हुन् (कतिपय इतिहासकारहरूको तर्क)। सन् १३२२ वा १३२३ मा यो घटना भएको मानिन्छ।

यद्यपि, नेवारहरू स्वयं यो उत्पत्तिको पूर्ण रूपमा खण्डन गर्छन् र आफूलाई यस भूभागका मूल निवासी मान्छन्।

रेग्मी रिसर्च सिरिज (वर्ष ४) बाट:

९. हरिसिंहदेव (सूर्यविक्रम ज्ञवालीद्वारा):

चौधौँ शताब्दीको सुरुवाततिर मिथिलाका राजा तथा नान्यदेवका वंशज हरिसिंहदेव सिम्रौनगढबाट नेपाल प्रवेश गरेका थिए भन्ने प्रमाण छ। स्थिति मल्ल र उनका मल्ल उत्तराधिकारीहरूले आफूलाई कर्नाट वंशका हरिसिंहदेवका वंशजका रूपमा वर्णन गरेका छन्।

१०.

गियासुद्दीन तुगलक शाहले सन् १३२४ मा तिरहूत वा मिथिला विजय गरेका थिए। सोही वर्ष हरिसिंहदेव सिम्रौनगढ छोडेर पहाडी क्षेत्रमा प्रवेश गरेको प्रमाण छ। नेपाली वंशावली अनुसार हरिसिंहदेव नेपाल संवत् ४४४ (सन् १३२३/१३२४) मा नेपाल प्रवेश गरेका थिए। हनुमानढोका र पशुपतिको अभिलेख अनुसार उनी सिम्रौनगढ छोडेर पनौती हुँदै काठमाडौँ आएका थिए।

११.

चौधौं शताब्दीको सुरुवातमा हरिसिंहदेवको नेपाल प्रवेश आक्रमणका रूपमा थिएन। उनी एक शरणार्थीका रूपमा आएका थिए। नेपाली जनताले उनीहरूलाई न्यानो आतिथ्यता दिएका थिए। यसको एक महत्त्वपूर्ण परिणाम यो भयो कि नवागन्तुक र स्थानीय मानिसहरूले एकअर्काको धर्म, भाषा र संस्कृति आदानप्रदान गरे र शीघ्र नै एक भए।

१२.

हरिसिंहदेवको नेपाल प्रवेशको एउटा परिणाम 'तुलजादेवी' (तलेजू) को पूजा परम्पराको विस्तार थियो। हरिसिंहदेवले यो देवीलाई नेपाल ल्याएपछि नेपालको राजपरिवारले उनलाई आफ्ना कुलदेवताका रूपमा स्वीकार गर्यो। वंशावलीहरूमा हरिसिंहदेवसँगै नेपाल आएका धेरै जातहरूको उल्लेख छ, जसमा ब्राह्मण, भँडेल, आचार, जैसी, वैद्य, रजक र **खड्गी** रहेका छन्।

१३-१७.

मुस्लिम आक्रमणबाट थलिएका मानिसहरूले हिमालय क्षेत्रमा शरण लिएका थिए। हरिसिंहदेव सन् १३२६ मा नेपाल प्रवेश गर्दा राजा रुद्र मल्लको निधन भइसकेको थियो। आन्तरिक द्वन्द्वका बीच हरिसिंहदेवले भक्तपुरमा आफ्नो प्रभाव जमाए।

वंशावलीहरूमा हरिसिंहदेवका उत्तराधिकारीका रूपमा मतिसिंहदेव, शक्तिसिंहदेव र श्यामसिंहदेवको नाम उल्लेख भए तापनि ऐतिहासिक प्रमाणहरूले उनीहरू वास्तवमा वर्धन परिवार (जैसे: मदना राम, शक्तिसिंह) का शासकहरू थिए र चीनसँग स्वतन्त्र कूटनीतिक सम्बन्ध राखेका थिए भन्ने देखाउँछ। वंशावलीहरूमा उनीहरूलाई हरिसिंहदेवका प्रत्यक्ष वंशज भनिनु ऐतिहासिक रूपमा पूर्ण सत्य मानिँदैन।